

in een historisch perspectief zien, en dan rijzen vragen zoals: Welke factoren spelen een rol bij het ontstaan van een spellingstelsel? Welke factoren houden het in stand, welke factoren leiden tot al dan niet systematische wijzigingen? Wat valt uit de geschiedenis van de Nederlandse, de Engelse, de Franse, enz. spelling te leren? Men kan het probleem ook op een algemener, principieel vlak stellen: Hoe gaat men te werk om een spellingstelsel te ontwerpen voor een taal die nog nooit werd geschreven? Aan welke eisen voldoet een ideale spelling? Met welke factoren van niet-taalkundige aard moet men eventueel rekening houden? Is spelling werkelijk een te ernstige zaak (zoals onlangs een historicus schreef, die nochtans bekend is om zijn bezadigd oordeel), dan dat ze aan taalkundigen zou worden toevertrouwd? De bespreking van deze vragen zal worden ingeleid door: Professor Meeussen, wiens belangstelling voor de algemene taalkunde en jarenlange ervaring met talen die nog niet, of pas heel onlangs, in een geschreven vorm werden vastgelegd, U voldoende bekend zijn; Professor Couvreur, die niet alleen de praktijk van het spellingbedrijf van zeer nabij kent – hij was immers secretaris van de eerste naoorlogse spellingcommissie (die van het groene boekje) en lid van de jongste – maar als classicus en oriëntalist onze problemen ook vanop een zekere afstand kan overschouwen; en, last but not least, Dr. Damsteegt, eveneens lid van de jongste Belgisch-Nederlandse commissie, die heeft aanvaard hier de stem van het Noorden te laten horen en er ons zal voor behoeden de zaken te eng regionaal te bekijken. Als de minst bevoegde van de vier zal ik met uw goedvinden het voorzitterschap waarnemen.

Ter inleiding zal Prof. Meeussen in het kort uiteenzetten hoe het spellingprobleem er uitziet in het geval van talen die geen schrijftaditie bezitten.

PROF. DR. A. E. MEEUSSEN

De spelling van talen zonder spellingstraditie (Afrika).

Uitzonderlijk is het voorgekomen dat Afrikanen een eigen schrift uitvonden, meestal een syllabisch schrift. Het best bekende voorbeeld daarvan is het Vai-schrift, dat onrechtstreekse navolging kreeg (Liberia, Sierra Leone, ook in Kameroen, en zelfs in Suriname).¹

1. D. Dalby, *A survey of the indigenous scripts of Liberia and Sierra Leone. African Language Studies* 8 (1967) 1-51.

In de allermeeste gevallen werd het schrift ingebracht door missie en onderwijs. Daarbij werd gebruik gemaakt van bijna het hele Latijnse alfabet – met uitzondering van *c*, *j*, (*q*), *x*, (*y*) – met opvallend vaste toekenning van klankwaarde aan de letters. Opvallend is ook, dat zulke spelling bijna altijd fonologisch was (maar met inbrengen van woordgrens, leestekens en hoofdletters).

In Franse en Portugese gebieden werden wel nationale spelgewoonten gevolgd (bv. : Fr. *ou*, *ch*), maar in die landen kwamen de Afrikaanse talen zo weinig aan bod dat hierdoor het totale Afrikaanse beeld weinig gewijzigd wordt. Het gebruik van *sh* met uitspraakwaarde als in het Engels komt ook in niet-Engelse gebieden voor. Typerend voor deze strekking tot aanleunen bij de Engelse spelling is het geval van de D.R.Kongo, waar de officiële spelling van het koloniale bestuur *sh* voorzag (niet *ch* noch *sj*), *u* (niet *ou* noch *oe*), *ny* (niet *gn* noch *nj*).

Waar het Latijnse alfabet een teveel had, bv. *l* en *r* tegenover één enkele klank („geflapte” *l*), of *b* en *v* tegenover bilabiale stemhebbende spirans, daar resulteerde ofwel verwarring, ofwel pogingen tot opleggen van al of niet vermeend zuiver fonetisch onderscheid in de spelling (bv. *l* na *i*, *e*, maar *r* elders). Binnenkomende eigennamen en leenwoorden steunden zulke onderscheidingen.

In de meeste gevallen bood het Latijnse alfabet niet genoeg tekens aan voor de vele onderscheidingen in klinker, in klinkerlengte, in toon, in medeklinker. Voor de hand liggende middelen om dat te verhelpen werden vaak niet gebruikt: klinkerverdubbeling voor lange klinker, *acutus* en *gravis* voor hoge en lage toon, *h* na medeklinker voor duidelijke aspiraten (*ph*, *ih*, *kh*). Meestal werden zulke onderscheidingen niet aangeduid, met het gevolg dat een geschreven tekst niet echt leesbaar was: eerst moet een zin twee, driemaal geprobeerd worden eer de lezer uit het grote aantal mogelijkheden op de enig juiste terecht komt (als de zin niet hopeeloos dubbelzinnig is). Probeerde men toch zulke onderscheidingen in de spelling weer te geven, dan gebruikte men daartoe weinig aangepaste middelen (bv. *th* voor interdental *t*, of *é* voor gesloten *e*, maar *ô* voor open *o*), of diakritische tekens, – maar dan zonder enige eenheid of normalisatie, met een telkens ander systeem voor elke taal. Onzekerheid onstond ook door het invoeren van gedeeltelijk morfofonologische spelling, vaak steunend op onvoldoende waarneming en analyse.

Belangrijk is het feit, dat een spelling zich snel als traditie vastzette; na één generatie werd iedere poging tot spellingsaanpassing door de inlanders als een aanslag op hun taal gevoeld. Dit gaf aanleiding tot talloze moeilijkheden, temeer daar in vele taalge-

bieden twee of meer spellingssystemen ingevoerd waren door missies van verschillende denominatie, dit alles nog erger gemaakt door dialektverschillen, al naar de plaats van de missieposten.

Zeer zelden kreeg een linguïst de gelegenheid een voorstel te doen voor een taal die nog geen spelling had, al is er wel invloed geweest van systemen met linguïstische inspiratie. Het oudste systeem van die aard was het Lepsius-alfabet, dat in hoofdzaak werkte met diakritische tekens voor verrijking van het Latijnse alfabet, en vooral door Duitse zendelingen gebruikt werd. Even vroeger was door H. Venn een voorstel² ontworpen waarvan nu gebleken is dat het, tenminste in West-Afrika, meer en blijvender invloed heeft gehad dan Lepsius: aanduiding van open *e* en *o* door punt onder de letter (ook *ɣ* voor *f*) wint in Nigeria nu nog meer en meer veld.

Sedert 1925 is de invloed van het „Afrika“-alfabet merkbaar³. Dit systeem werd voorgesteld door het *International African Institute* (Londen); het gebruikt, in aansluiting bij het I.P.A., in de eerste plaats „nieuwe letters“ voor uitbreiding van het Latijnse alfabet, bv. *e*, *ɔ*, of „gehaakte“ *b* en *d* voor implosieven. Afwijkend van het I.P.A., maar overeenstemmend met verspreide Afrikaanse traditie, heeft het *ɣ* i.p.v. *j*, en de digraaf *ny* voor palatale nasaal. Voor dit alfabet was de Rejaf-konferentie van grote betekenis⁴.

Nieuwe ontwikkelingen zijn waar te nemen in West-Afrika. Enerzijds was er een poging van Franse zijde om te komen tot een spellingssysteem voor Afrikaanse talen op basis van de Franse spelling⁵.

Anderzijds hebben enkele staten in West-Afrika uit eigen initiatief beroep gedaan op de Unesco, dat dan experten zond naar de konferentie van Bamako. Doel was het normaliseren van spelling van talen die in verschillende staten gesproken worden. Het merkwaardige is dat daarbij beslissingen genomen werden om spellingen te gebruiken die vroeger op grote weerstand stuitten, zoals klinkerverdubbeling in het Ful voor lange klinker (terwijl dezelfde aanduiding voor het Ganda voordien slechts na dramatische spanning door een konferentie aanvaard werd), „gehaakte“ *b* en *d* in het Hausa, enz.

2. J. Spencer, *S. W. Koelle and the problem of notation for African languages, 1847-1855*. *Sierra Leone Language Review* 5 (1966) 83-105. (Met bibliografie, ook over Lepsius 1854 en 1855.)

3. *Practical orthography of African languages*, Londen, 1930. (24 blz., *Memoirandum I*, International Institute of African Languages and Cultures; Oxf. Univ. Press.)

4. A. N. Tucker, *The linguistic aspect of mass literacy movements. Symposium on popular education*, Leiden, 1953, blz. 74-93. (Univ. Pers, Leiden; blz. 83-89: *Orthography*).

5. A. N. Tucker, *New alphabetic confusions in Africa*. *Africa* 28 (1958) 276-277.

Wat het duidelijkst naar voren treedt in heel deze ontwikkeling is sterke behoudsgezindheid, zelfs in zeer jonge tradities. In bepaalde gevallen werden voorstellen van linguïsten aanvaard⁶, maar dan heeft de linguïst telkens veel voorbereidend werk moeten doen, niet alleen op zuiver taalkundig gebied, maar ook door veelvuldige en ononderbroken persoonlijke en plaatselijke contacten.

PROF. DR. R. DEROLEZ

Uit deze heldere en verhelderende uiteenzetting van Prof. Meeussen mogen wij dus besluiten dat het probleem van de spelling wel degelijk voor een wetenschappelijke oplossing vatbaar is. De ontwikkeling van de moderne linguïstiek in Amerika is tenminste voor een deel uit de studie van die problematiek te verklaren (zie K. Pike, *Phonemics: A Technique for Reducing Language to Writing*, 1947). Maar in de huidige wereld geniet de taalkundige die zich over spellingproblemen buigt slechts zelden de voordelen van de *tabula rasa*, waarop hij zuiver naar eigen wetenschappelijk inzicht een spellingsysteem mag opbouwen. Zelfs waar hij te doen heeft met een taal zonder schrijftraditie, wordt hij wel eens verplicht rekening te houden met niet-linguïstische factoren. Veel taalgemeenschappen worden gekenmerkt door de aanwezigheid, binnen of aan hun grenzen, van een economisch, sociaal of cultureel superstratum, dat een andere taal gebruikt en binnen de bedoelde taalgemeenschappen een gevoel van minderwaardigheid, of tenminste van onzelfstandigheid, teweegbrengt of bewust onderhoudt. Die aanwezigheid kan een beslissende invloed uitoefenen op de keuze van spellingtekens en spellingwijzen. (Men doet er dan ook goed aan steeds opnieuw te onderstrepen dat het ideale spellingsysteem in de eerste plaats op de eentalige taalgebruiker is berekend).

Krijgt de taalkundige al minder vaak de gelegenheid tot het scheppen van een spelling *de nihilo* dan hij zou wensen, dan wordt zijn probleem eerst echt ingewikkeld als hij zich geplaatst ziet voor een historisch gegroeide spelling, die om een of andere reden niet meer als bruikbaar wordt beschouwd en waaraan hij nu gaat „dokteren”. Het komt inderdaad voor, dat de afstand tussen het schriftbeeld en de spreektaal gaat lijken op die tussen een fossiel en een levend dier. Op dat ogenblik zijn natuurlijk principieel twee houdingen mogelijk: ofwel beschouwt men de spelling als

6. J. Jacobs, *Principes généraux de la nouvelle orthographe tɛtɛla-kikusu (Kasai-Kivu, Congo)*. *Kongo-Overzee* 25 (1959) 145-169.

iets essentieels en onaantastbaars, en dan wordt elk voorstel tot wijziging van de spellingregels een bedreiging van het wezen van de taal; ofwel beschouwt men de spelling als iets uiterlijks, dat eigenlijk met het wezen van de taal niets te maken heeft en dus naar behoefte kan worden aangepast aan de steeds evoluerende „levende” taal.

Het volstaat niet de eerste houding „spellingfetisjisme” te noemen om ze meteen uit de wereld te helpen: ze is een realiteit waarmee de taalkundige dient rekening te houden, en die eigenlijk als verschijnsel op zichzelf al een studie waard is. In de disputen van de laatste maanden hebben de verdedigers van de nieuwe voorstellen inzake spelling van de bastaardwoorden meer dan eens te doen gehad met een front van literatoren die scherp reageerden tegen elke vernieuwing. Het gaat hier niet om gelijk of ongelijk, maar ik zou er willen op wijzen dat de in 1954 gepubliceerde *Empfehlungen zur Erneuerung der Rechtschreibung* precies dezelfde reacties hebben uitgelokt. Toen sprak Thomas Mann van „Verarmung, Verhäslichung und Verundeutlichung des deutschen Schriftbildes”; Hermann Hesse zag de aanbevelingen eveneens als „eine Verarmung der Sprache und des Sprachbildes”, en Friedrich Dürrenmatt vermoedde achter dit alles „ein gewisses, stets reformwütiges Schulmeisterdenken”. Dat juist zij die de taal in haar hoogste potentie gebruiken zo afwijzend staan tegenover elke „vervorming” van hun werktuig is zeker betekenisvol.

Er werd al terloops gewezen op de rol van de schriftelijke communicatie: niet alleen verleent het gebruik van het schrift aan het meegedeelde een vaste vorm die op elk ogenblik kan worden geraadpleegd (wet, contract e.d.), maar de schrijftaal overbrugt ook de individuele en regionale verschillen die op het vlak van de spreektaal kunnen bestaan. De schrijftaal kan juist daardoor bijdragen om de eenheid te verstevigen. Dat ze zich *eo ipso* van de spreektaal verwijdt, ligt voor de hand; maar in dit verband is het goed even te wijzen op de afstand die noodzakelijk tussen geschreven en gesproken taal bestaat. Wie ooit geprobeerd heeft een op band opgenomen, levendig gesprek in lettertekens om te zetten weet genoeg welke problemen daarbij voortdurend komen opdagen. „Schrijf soos jij praat” is heel wat ingewikkelder dan het klinkt.

Het ontwerpen van een verantwoorde spelling (of de taal nu al dan niet een spellingtraditie bezit) gaat niet altijd met dezelfde moeilijkheden gepaard. Een taal met veel leenwoorden is zeker moeilijker te schrijven dan een taal met een homogene woordenschat. Een voorbeeld moge dit verduidelijken. In het Engels zijn de vocalen van *cot* en *coat*, resp. *rod* en *road* zeker verschillende

fonemen ([ɔ] : [ou]) ; maar wat is het statuut van de eerste vocaal in *code* resp. *codify* ([koud] : [kɔdɪfai]), van de eerste twee in *photograph* en *photographer* ([fɔtɔgrɑf] : [fɔtɔgrɛfə])? Het is dus niet te verwonderen dat de spelling van onze bastaardwoorden veel meer hoofdbreken kost dan die van eigen of volledig ingeburgerde woorden – en dan hebben wij nog geen rekening gehouden met het voorkomen van vreemde klanken in de leenwoorden.

Terloops mag hier nog op een interessant aspect van dit vreemde-woorden-probleem worden gewezen. Elke taal houdt er een eigen doctrine op na inzake integratie, wat weer verband kan houden met de graad van verwantschap (het Zweeds assimileert gemakkelijker Duitse woorden dan Franse), of van culturele beïnvloeding (het Nederlands heeft tot nu toe veel meer Franse woorden genaturaliseerd dan Engelse). Maar ook de graad van aanpassing én aan het eigen klanksysteem én aan de eigen spelling verschilt van taal tot taal. Wie in elke spellingwijziging dadelijk een aanslag op de cultuur meent te zien doet er goed aan de volgende lukraak gekozen voorbeelden even te overwegen :

Italiaans : *eponimo*, *eucaristia*, *euritmia*, *fisica*, *imeneo*, *imenotteri* („hymenopteren”), *inno* („hymne”), *termodinamica* (waartegenover woorden als *aigrette*, *bouclé*, *boutade*, *croupier*, *baseball*, *cocktail*, *handicap* ongewijzigd blijven).

Duits : *Bazillus*, *Zentimeter*, *Zerium*, *Kakophonie*, *Kambrium*, *Kanevas* ; *Schaluppe*, *Schikane*, *Schimpanse*, *Scheck* (maar *Soutane*, *Souper* e.d., evenals *Xylographie*, *Philolog*, enz.).

Noors : *aksjon*, *eksekvatur*, *eksamen*, *eksark*, *eremitasje*, *preposisjon*, *sjenere* (F. *gèner*), *sjalupp*, *sjarm*, *sjirting* (E. *shirting*), *preferanse*, *epålett*, *sirkel*, *basill*, *idé*, *sjanse* (maar toch *centigram*, *cabier*, *caisson*, *chic* ; *spaghetti*, *largetto* naast *makaroni*, *dakapo*).

Zweeds : *attiralj*, *bulevard*, *byrå* (bureau), *buljong*, *diné*, *supé*, *fåtölj* (fauteuil), *karantän*, *marseljäs*, *komplimang*, *kaos*, (maar toch *examen*, *excellens*, *ceder*, *cedilj*, *chiffonjé*, *chauför*, enz.).

Een vergelijkende studie van het „taalkundig denken” terzake in de onderscheiden landen, en van de resultaten, zou ons ongetwijfeld weer iets leren over de spelling in het algemeen. Uit de aangehaalde voorbeelden blijkt duidelijk dat de graad van aanpassing van de vreemde woorden aan het eigen fonologisch systeem het spellingbeeld in belangrijke mate beïnvloedt. Als It. *inno*, *imeneo* e.d. zo sterk afwijken van *hymnus*, *hymenaeus*, enz. dan is het omdat het Italiaans de leenwoorden uit de klassieke talen zeer radikaal „naturaliseert”.

Even leerrijk is de geschiedenis van een spelling zoals de Engelse, die, hoe paradoxaal dat ook moge klinken als wij aan het eindresultaat denken, toch het voorwerp is geweest van veel ernstige hervormingsplannen. Op het ogenblik dat het Engels voor de eerste keer in een geschreven vorm verscheen bezat het een eigen, fonologisch goed aangepaste spelling (inscriptie van Gallehus, ca. 400). Dit spellingsysteem bood bovendien het voordeel dat het steeds opnieuw aan de wisselende taaltoestanden kon worden aangepast (uitbreiding van het runenalfabet van 24 tot 28, later tot meer dan 30 tekens). Toen ca. 600 het Latijnse alfabet in Engeland werd ingevoerd, duurde het wel een paar eeuwen voor een nieuwe bruikbare spelling werd gevonden, maar de wijze waarop het Westsaksisch dialect vanaf het laatste kwart van de 9e eeuw werd geschreven mag weer bevredigend worden genoemd. Die spelling bleef praktisch ongewijzigd tot de Normandische verovering van 1066 en werd ook daarna nog regionaal met min of meer succes in stand gehouden, hoewel reeds in de 10e eeuw sporadische „fouten” erop wijzen dat de spreektaal zich geleidelijk van die schrijftaal verwijderde. Speciaal te vermelden is verder, dat die Westsaksische spellingnorm voor 1066 ook nog in andere streken werd gevolgd, b.v. te York. De Normandische verovering veroorzaakte een breuk in die spellingtraditie, zowel omdat de Westsaksische schrijfnorm haar prestige verloor, als wegens het binnendringen van Franse spellinggewoonten (b.v. *ou* i.p.v. *u* voor [u]). Reeds omstreeks 1200 vond een geestelijke, Orm, dat aan de bestaande verwarring een einde diende te worden gemaakt. Hij ontwierp een nieuw spellingsysteem, dat vooral rekening hield met de lengte van de vocalen : door enkel of dubbel schrijven van de volgende consonant onderscheidde hij lange resp. korte vocalen. Zoals alle consequente hervormers schijnt hij de enige te zijn geweest die dit systeem ooit heeft toegepast. Naarmate het Engels zijn oude positie als nationale taal heroverde, ontwikkelde zich ook een spelling die ondanks haar heterogene aard (Engelse én Franse grafieën) toch een behoorlijk schriftbeeld van de taal had kunnen leveren ; maar kort na Chaucers dood (1400) begon de lijdensweg van de Engelse spelling eerst voorgoed. Door de zg. *great vowel shift* veranderde de uitspraak van alle lange vocalen, zonder dat de schrijfwijze op een of andere manier werd aangepast. Kort daarop kwam de invoering van de boekdrukkunst door William Caxton (1476) de kloof tussen klank en schrift bestendigen. Sindsdien is de uitspraak van het Engels zich steeds verder van de spelling gaan verwijderen ; alleen in de richting van de eenvormigheid (één enkele aanvaarde spelling voor elk woord – maar zelfs niet voor verwante woorden als *proceed* en *recede*) werd

nog vooruitgang gemaakt. Zo komt het dat de Engelsman nog altijd *feel* en *root*, *ice* en *house* schrijft, d.w.z. zoals Chaucer ze uitsprak ([fi:ɪ], [ro:t], [i:is], [hu:is]), hoewel de uitspraak thans [fi:i], [ru:t], [ais], [haus] is. Dat zou nog niet zo erg zijn (wij ook spellen *ijs* en *huis* alsof ze nog met lange *i* en *u* werden uitgesproken), als dezelfde klank altijd op dezelfde wijze werd gespeld – maar iedereen kent die lijstjes van woorden met identieke spellingen en telkens verschillende uitspraken, en van verschillende spellingen voor een en dezelfde klank. In de 16e eeuw, toen het klanksysteem nog niet zo ver was geëvolueerd en ook de spelling nog niet vastlag, was men zich wel bewust van die hinderlijke, steeds wisselende afstand tussen klank en spelling. Het ontbrak dan ook niet aan voorstellen om de spelling te verbeteren, hetzij door bestaande schrijfwijzen systematisch te veralgemenen (Sir John Cheke), hetzij door nieuwe lettertekens in te voeren (John Hart). Weer bleek dat de aanvaardbaarheid van die voorstellen omgekeerd evenredig was met de graad van consequentie die werd nagestreefd: alleen zeer gematigde hervormers zoals Richard Mulcaster vonden enig gehoor. Maar tot een „goede” spelling kwam men ook toen niet. Sedertdien worstelt het Engels verder met een spelling die in een recent voorstel tot hervorming terecht „extremely antiquated and confused” wordt genoemd. Zelfs in de Verenigde Staten moest Noah Webster geleidelijk zijn nochtans goed gefundeerde vereenvoudigingen opgeven, zodat de verschillen die nu nog tussen de Britse en de Amerikaanse spelling bestaan feitelijk zeer weinig te betekenen hebben (*colour* : *color* ; *centre* : *center* ; *defence* : *defense*). Wel wordt sedert het midden van de vorige eeuw weer systematisch geageerd voor een nieuwe spelling (Sir Isaac Pitman, Alexander Ellis). Enige hoop op een gunstige oplossing werd b.v. gewekt door de *International Convention for the Amendment of English Orthography* (Philadelphia 1876), maar de elkaar opvolgende verenigingen en voorstellen hebben de wagen nog niet aan het rollen gebracht, ondanks de steun van een Andrew Carnegie of een Shaw. Principieel zijn er nog altijd twee oplossingen: ofwel voert men nieuwe lettertekens in, of zelfs een geheel nieuw alfabet (Shaws idee); ofwel tracht men door een selectie onder de bestaande spellingmogelijkheden tot een meer uniforme orthografie te komen (door b.v. [u] overal *u* of *oo* te spellen). De tweede richting, die elke verandering binnen de grenzen van de traditionele spelling probeert te houden, heeft ongetwijfeld een betere kans dan de eerste, maar niets wijst erop dat bijvoorbeeld het ontwerp van Axel Wijk een voldoende diepe indruk heeft gemaakt op de spraakmakende gemeente. In zijn *Regularized English* (1959) wijst hij dan ook terecht op de

dwingende noodzakelijkheid om de openbare opinie voor te lichten – een aspect dat ijverige spellinghervormers maar al te gemakkelijk over het hoofd zien.

Er zijn ook wel taalkundigen die bereid worden gevonden om de huidige Engelse spelling te verdedigen. Zij wijzen op de groeiende autonomie van het schriftbeeld naarmate het zich verder van het klankbeeld verwijderd. Wanneer een Engelsman een brief krijgt die met *Deer Sir* begint, dan denkt hij eerst aan een *ree*, en daarna pas komt hij via het voorgestelde klankbeeld [diə] tot de ontdekking van het bedoelde woord, *Dear*. Hetzelfde geldt voor *mail* : *male*, *vain* : *vein* : *vane*, enz. Men mag bijna zeggen dat vanaf een zeker punt van dissociatie tussen klank en schrift de behoefte om te hervormen minder acuut wordt. Tegenover het Engels staan talen zoals het Nederlands, het Deens, het Noors en het Zweeds met een reeds vrij behoorlijke spelling én de bereidheid om die spelling van tijd tot tijd te verbeteren.

Hiermee kom ik terug tot mijn uitgangspunt : de criteria om de *waarde* van een spellingsysteem te bepalen. Niet elke vereenvoudiging in de zin van een vermindering van het aantal lettertekens is noodzakelijk een verbetering. Als wij uitgaan van de stelregel „één foneem, één teken”, dan was de „vereenvoudiging” waarbij de Nederlandse [e:] en [o:] in open syllaben steeds enkel zouden worden geschreven zeker geen verbetering : in plaats van de regeling waarbij [e:] altijd met dubbele *ee* zou worden geschreven, en [ɛ] en [ə] met enkele *e*, heeft men er een gekozen waarbij de enkele *e* overbelast wordt met drie foneemwaarden, terwijl [e:] zowel door enkele *e* als door dubbele *ee* wordt voorgesteld. (Hetzelfde geldt *mutatis mutandis* voor de *a*, de *o* en de *u*). Aan de andere kant werd aan enkele en dubbele consonanten niet geraakt, hoewel ieder weet hoeveel moeite het kost om een zesjarige te overtuigen dat hij *appel* met twee *p*'s moet schrijven. De eis is dan ook gewettigd, dat bij elk voorstel tot wijziging het antwoord zou worden geleverd op de vraag of de wijziging ons dichter bij de ideale spelling brengt. Maar waar het over de Nederlandse spelling gaat geef ik graag het woord aan terzake meer bevoegde beoordelaars, Professor Couvreur¹ en Dr. Damsteegt.

1. De tekst van Prof. Dr. W. Couvreur kwam niet in ons bezit. Zie verder *Werkzaamheden*, bl. 415.